

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 5.

У Сомбору 15. Маја 1893.

Год. XXV.

УЧИТЕЉ И РОДИТЕЉИ

или

Реч у своје време.

1. Шта ће нам школа?

Овако питају они несмислени људи на жалост родитељи по неким забаченим местима код којих је дух у још необразованом стању, код којих су појмови мрачни, и који — што но реч: не знају даље од носа, па кад им свесни и образовани људи граде нову школу а они се љуте. „Хвала Богу, ето ће се и наше село преобрнути!“ говораше газда Мија — „ја ево већ скоро оседио, па нисам ни знао шта је то школа док сам био дете, а где ти чуда сад? Није доста што дај плаћај за њиву, за говеда, за овце, за слуге, за... и шта ти ту нема, него ето сад дај и за школу, плаћај учитеља... а нашто то? Шта ће нам школа? Та не ће наша деца бити попови, а молити се Богу, могли су и код нашег поп Васе научити. Тако смо ми у младо доба радили. По читаву недељу дана не би села ни куће видели, а кад би суботом звоно на вечерње zazвонило, а ми онда хајд кући, терај марву, па сутра поп Васи на молитву. Ето, тако смо се ми учили, па хвала Богу били смо и добри и поштени, нит' смо ми од кога шта искали, нит' је ко од нас што тражио....“

Заиста на оваке речи, човеку стане памет на први мах, па ако ћемо по души, смемо старцу пола одобрити. Види се из овог да су некад наши родитељи били и без школе, али без учитеља ипак нису били. Да је код наших старих била скромност у срцу дубоко усађена, о том не смемо сумњати. Нису стари знали узроке данашњим природним појавама, нису испитивали природне појаве, нису знали баш по неки ни читати ни писати, а баш слабо и рачунати више него што им је у животу требало, али су били побожни, понизни, љубазни, искрени и мирољубиви. Они су једино тежили за

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

тим да схвате Христову науку бар у најглавнијим тачкама, знали су чувати св. веру православну у правој чистоти и бранити је крвљу и животом. Трудили су се само како ће Богу угодити, како ће врлине и хришћанске добродетељи испуњавати. Били су верни извршитељи свега оног што се на закон божји односи. Чувствовање побожности је њих крепило и узвишавало над свим незгодама, а у молитви на дому и у цркви, душа им се наслађавала.

Јест, тако је! Неко рече, ама зар до века да поред нашег лепог хришћанског васпитања, да останемо необразовани?

Зар у данашњем времену, да тумарамо кроз мрак поред толике лепе лучи, тог непропадљивог знања, која нам осветљава стазу, која нам даје моћ, да познамо свудеушност, и велика чуда Божија, да познамо себе и све оно што се у кругу нашем налази? Не!

Данас мало решава мач, али суди знање. Бог је дао човеку разум, и слободну вољу. Своје природне моћи, треба човек од рођења да развија. Природне — умне — и — телесне моћи развија васпитање и образовање. Па зар данас код толиког знања и толике васпитне цели, да будемо без школе? Шта ће нам школа? Да се разумемо.

Лепо би то доиста било, кад би родитељ своју децу на дому васпитао и образовао, ама да ли је то могуће? Није! Зар у данашњем свету родитељ нема за што друго да се брине? Истина је да прво васпитање своје чеду даје родитељ, и да сваки родитељ радо полаже труда око првог тако рећи основног домаћег васпитања свог чеда док оно не почне долазити до своје самосталне свести. Знамо да је душа детиња чиста плоча намазана воском, глатка и не урезана, па онда што се у првом добу детињег умног развитка у ту плочу уреже, те кад једном стврдне, онда ју више нико не изглади. Знамо да је детиња душа баш као оно њива необрађена. Може ли што на необрађеној њиви родити? Може! Коров! Дође ли орач па ту запуштену ораницу добро изоре, можемо положити наду, да ћемо уживати некакав плод, али сад ваља на добро узорану земљу и добро семе посејати, треба то поље надгледати, чувати од неваљалих људи који би квара том плоду нанели, и тек онда се можемо надати обилној жетви. А ко ће тако све и са децом учинити? Нико други, већ школа, учитељ и родитељ. Ето ти сад: шта ће нам школа? Школа нам је она ризница духовне хране, која даје деци да надокнаде оно васпитање, које васпитање не може

www.istorija.org.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
му родитељ дати. Школа нам је за то, да у њу родитељи шаљу своју децу.

Школа са главним својим васпитањем у вери, у моралном и друштвеном животу, може произвести најваљаније и најчеститије грађане. Школа спрема род људски и поставља у онај положај у свету, који заузимају образовани и васпитани људи. Школа развија својства и снаге детиње.

2. Шта, и зашто се учи у школи?

„Ама ето ти од те ваше школе! Ја данас реко мом сину ђаку, да сам синоћ видео вилу у гумну, а он ми се старом, у очи стао смејати, па вели: какве виле Бог с тобом бабо, та то је била твоја сенка!

Е 'номад ја причо како сам видео ајзлбан, а моја баба пита: је л' то живо? Та одкуд живо, буди Бог снами, ди ће гвожђе бити живо, то ваља даба гура невидимом силом! На то дотрча мој ђак па ће рећи: ох Боже, докле ће те бити празноверни? Та нама је учитељ баш данас говорио, како су паметни људи изумели парни stroj — машину, и да тих нема и данас би људи од једног места до другог морали ићи пешке или на коли. И ја као громом поражен морао сам заћутати, јер ми је било већ преко јего: учитељ казо ово, учитељ казо оно, тако смо у школи научили, тако нас је учитељ научио.

Једаред седим ја, баба, и сусед испред куће, наједном се небо натмурило, небо се зацрни, стаде грмити. Ја и баба па и сусед од страха се прекрстисмо, а мој ђак стоји ко кип, па ни а, ни е, већ упро очи па гледи како муње севају. „Та унутра Бог с тобом дете, зар се не бојиш грома св. Илије?“

„Какви св. Илија! — рече он подмевајући се — то су облаци из којих услед електрине варнице искачу, кад се два разна облака састану.“

Ех ово је преко јего, рекох ја. Па шта ти учиш у школи, зашто учиш?

У школи учимо науку вере. Она нам је основ свима знањима. У њој учимо Бога поштовати као свемогућег и свесилног Оца небесног. Познајемо Њега и Његова чудна дела. Учимо да је он најправеднији судија, али и благ отац небесни. Све што на овом свету бива, не бива без Његова знања. У школи се упознајемо са законима и заповедима божијима. У школи учимо и примамо најсветију истину Христове науке. О рођењу, о проповеди, страдању,

У школи се упознајемо са богатством нашег милог матерњег језика, на њему посредством књиге негујемо љубав према домовини, своје народу. Упознајемо се са српском повестницом која нам као бесамртна мати прича о животу, обичајима и о вери праистарих Срба наших прадедова, познајемо прошлост српског народа, кад и како је напредовао или опадао, кад и како се прославио. Красни узорци врлина указују нам див јунаци који су за св. веру православну и живот свој жртвовали.

Историја нам оплемењује дух, буди љубав у нама. — Упознајемо се даље са природом и њеним појавама. Учимо се тиме веровати што је истинито, и што се по свом природном закону догађа на земљи, а одучавамо се веровати у којекакве гатке, неприродне и неистините приповетке, из којих се само празноверије рађа. Упознајемо се са разним просвећеним и надалеко чувеним народима, земљама, државама, градовима; упознајемо се са природним тајнама, појавама и законима који њима владају. — У школи учимо љубити и поштовати један другог.

(Свршиће се.

ОД ЧЕГА ЗАВИСИ НАПРЕДАК НАСТАВЕ У НАРОДНОЈ ШКОЛИ?

Учитељ по прописаној својој дужности предаје сваки дан својим ученицима разне предмете, после предавања задаје, а затим испитује. — Наравна је ствар, да учитељ после тог уложеног труда изискује, да му после и сваки ученик зна и да уме одговорити на питања из појединих предмета. Но ово се врло ретко дешава, да сви ученици без разлике могу сваки предмет схватити, па држим да те школе и нема, која може ово постићи, јер сама деца по себи нису душевно сва једнако развијена, или су од куће с њима врло мало или ни мало донела; па онда оно дете, које је духовито увек боље напредује, него оно које није, те заостаје, а таквих тала Бог уима свугде; те према томе ни резултат наставе не може бити једнак код свију ученика. Али кад се не може постићи да сви, оно се бар може постићи, да већина ученика зна и ваљано одговара на питања — чији одговори само разумљиви морају бити, а никако набубани.

Да би се све ово постићи могло нужно је латити се рада, јер без озбиљна рада напретка нема. А за овај рад позван је сам

УЧИТЕЉ. Учитељ мора да је стручњак свога позива, он мора свестрано образован бити, мора бити узор у свим врлинама, како би не само деци него и народу за пример служио. Учитељ мора бити ишчитан и научен, јер ако он сам знања за свој рад потребује, онда ће му настава увек рамати, а напретка никаквог постићи неће.

Учитељ треба да је ваљан психолог и педагог, па ако је ово обадвоје у правом смислу речи, онда је и напредак сигуран. Кажем треба да је ваљан педагог, јер само као такав моћи ће знати начине по којима ће дете васпитати. А још од веће је потребе бити психолог, јер као овакав знаће испитати и познати душу детињу, те ће према тим детињим својствима удесити рад предавања и испитивања. Зато држим, да учитељ ове обе науке мора једнако и сигурно изучити, јер су обе тесно једна с другом скопчане, па где обе нису једнако схваћене и проучене, ту никад ваљана напретка бити не може, због тога се од учитеља и иште да их обе једнако марљиво проучи.

Да би настава у школи напредовала иште се још и ово од учитеља:

Учитељ треба да је са целим својим радом готов још у почетку године. Он треба да састави цео наставни план и у главном све што ће те године предавати; за тим то све поделити у месечне, па у недељне лекције. Недељне пак лекције раздели на дневне, а ове на сате. Оваким распоредом свршен је одма наставни план и распоред часова. По овом и овако држећи се овог реда настава ће увек боље напредовати, него онамо где се то не чини, па се после заборави, где је почето, шта је свршено и шта му још остаје да сврши.

Учитељ треба да пази, да му је свака наука наочигледна, јер код деце је увек лакше побудити прве појаве, нег појмове, — а кад ови већ имају појаве пред собом онда је лако из ових стварати појмове. Зато требало би што више избегавати штампане књиге, па ученицима тумачити својим речима, показујући им све наочигледно. Али пре него што ћеш које предавање започети приправи се добро сам, да те не упознају ученици е си и сам неспреман. У опште осим Читанке не би требало ни једне књиге у школи употребити. Боље је писати штудије, него деци из књиге задавати да уче. У очигледност могло би се још додати и чешће излагање с децом у природу, јер природа много пута више и боље научи него затвор у школи.

Учитељ треба да удеси своје предавање према узрасту дечијем. Овоме нас учи психологија. Нетреба оно, што је за IV-ти разред предавати деци у првом разреду, или оно што се предаје у гимназији предавати у народној школи, јер дете има времена, да то све постигне и научи, кад његовом узрасту и душевној способности одговарало буде.

Учитељ треба почети дете учити непосредно из његове средине т. ј. из његовог становишта, и то: лагано, језгровито и стално, јер ако се овако ради дете ће за неко време то научити и стално ће то у њему све остати, а напротив ако се површно и брзо учи и ради, дете ће брзо научити, али још брже заборавити. Зато је увек боље мање учити, па сталније; него много па да не ваља. Дете нетреба учити ономе, што му није потребно! У народној школи доста је учити га добро вери, матерњем и државном језику и рачуну, то је за њега доста, јер ово му је за живот најнужније и доста, а ако ће даље да настави науке, ово ће му служити као сигуран и јак темељ за друге науке које ће отпочети.

Учитељ треба да настоји, да му је предавање снажно, занимљиво и плодно т. ј. да му је пуно вредности и лепоте, јер ће оваким предавањем задобити ученике за себе, а једним путем ће одржати и запт, јер где деца слушају онамо нема шушкања ни ларме, а ово је најглавније нарочито при предавању.

Учитељ мора да је у раду издржљив, он несме да малакше, са стрпљењем мора да истраје. Учитељ не треба да се уплаши, ако деца незнају. Научиће полагано, само треба радити. На дете треба увек пазити да оно што научи буде разумно, а кад чита, да лепо и правилно чита.

Да би пак настава у школи напредовала најглавније је, да учитељ пази без нужде никад од школе да не изостаје, јер доцније ће се кајави и питаће се: где је оно златно време, што га је онако у лудост протраћио; па после овакав учитељ греши, јер би хтео, да оно пропуштено време у настави наједанпут на докнади, па децу претовари, а из овога постаје оно горе речено, много и брзо науче, али затим мало време прође, па све забораве.

Учитељ треба између часова децу чешће да пушта на поље, како би се код деце крв и тело од оне утрнутости мало растресло окрепило и разведрило; па тако мање више ведрија деца много боље схваћају, него она, која непрестано у заглуму седе, па дремају.

Запт и тишина треба у школи да владају, али и ово треба

да је умерено, јер прекомеран запт шкоди деци и од такe деце никад неће бити одрешити и одважни људи, већ кад одрасту постаће мекушци и робови других људи. Деци треба оставити мало времена и да се поразговоре и да се прошале, јер сама дечија природа захтева, да су несташна и немирна, па тај дух не треба још у првим школским годинама угушити; а после овако ведрија деца много боље схваћају, а од овог баш зависи напредак наставе.

Ради бољег напретка наставе у нар. школи препоручио би и хумор. Шалом се дете растресе од оне збиље и сумпорности, која ког њега завлада услед предавања силних озбиљних предмета; а уједно хумор и бистри дете, јер ово слушајући шаљиве песмице и причице, не само да се разведри; већ је спремно да са више пажње после прими оно остало градиво, које ће му његов учитељ причати. (За хумор у нар. школи најбоље су Чика Јовине песме и Чика Стевине приче.)

Употребили учитељ у својој школи ово што сам горе навео, држим да ће му напредак за цело ићи; и увериће се, да ће му

школска настава и његов труд богатим плодом уродити.

(Прочитано у седници учитељског тела у Долову.)

М. Новаковић, учитељ.

БЕСЕДА ЈОВАНА ХЕНРИХА ПЕСТАЛОЦИЈА.

На Нову годину 1809.

Превео М. С. Кончар учитељ.

(Свршетак.)

Ако вас учимо рачунати, тад је наше рачунање средство за вашу љубав, учимо ли вас познавати природу божију, тада је природа божија за вас средство љубави. Средство вам је највише, нај-узвишеније, најчистије, једине и вјечито чисте љубави човјечије природе. Ма шта да радите, ма коју снагу да развијате за службу својој природи, развијате ви под нашом управом снагом љубави, и кад тијело своје гибљете, да окретни бити можете у свима пословима живота, и кад бубањ удара а ви стојите у чврстима редовима, као да не имате ни тијела ни душе, и кад су вам на рамену пушке, које тамане дух и срце нашега времена, развијате ви под нашом управом, и под управом околине и угисака, у којима живите, само љубав, само човјечанску љубав, само отачаствену љубав. Љубав је једина веза нашега удружења, немилосрђе је једини гријех нашега заједничкога бића, једини гријех нашега удружења.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Над нама је Бог, — над нама, над чистом метом нашега удружења јест врело љубав, отац, податељ те љубави — над нама је Бог. Сретна година, која иде, благо нама у години, која иде! Хвала њему, оцу живота, вјечитоме извору љубави! Поклон и вјечито поштовање Спаситељу, који је избавио људе од њиховог животињског нагона, од немилосрђа! Поклон и вјечита љубав божанској љубави, која се за нас жртвовала. Само тим што га као Бога вјерујемо, усавршује се света веза нашега удружења у љубав; само тим што га као Бога вјерујемо, достижемо мету нашега удружења; само тим што испуњавамо његову вољу, постаје дух наше методе чист, узвишен човјечански дух, који потпуно одговара цијелости човјечанске природе. Дај нам Боже свима овај чисти, овај узвишени, овај дух истине и љубави, који потпуно одговара цијелости човјечанске природе. Дај Боже да нам нова година буде сретна у истини и љубави, у искреном удружењу нашем за нашу мету; дај нам Боже свима сретну нову годину. Дај Боже и теби, драго унуче; ти се губиш међу дјецом, кано да и нијеси мој. Добро је да се тако губиш. Предај се Богу и он ће те благословити. Пријатељи моје мете, основатељи, и уздржатељи моје куће, нек вам Бог свима даде сретну годину; нек вас све удружи својом љубављу у овој новој сретној години.

Драга, мила дјецо, нек вам Бог даде сретну родну годину, нек вам даде срце пуно љубави и благодарности, и тада ће благослов његов бити над вама.

Удружени доме мој, људи, жене, синови, ћери, помоћници, сви удруженици моји, нек вам Бог свима даде сретну годину. Нека ваша љубав и од сада буде уз-а-ме и ја ћу вам бити увијек благодаран, ердачно благодаран. Амин!

XXI. МИНИСТАРСКИ ИЗВЕШТАЈ О ШКОЛАМА.

Године 1891/92. било је од 6—12. године 1,882.054 за школу способне деце, и од 13—15. године 709.322 детета. У школу је ишло 1,626.069 од 6—12. године, а од 13—15. године ишло је у школу 49.513 деце. У тој години било је 16.870 школа са 25.228 школских дворана, у којима је радило 25.133 учитеља.

Похађање школе није било свуда једнако. Најбоље похађање школа било је код Немаца, затим код Мађара, на трећем месту долазе Словаци; рђаво похађање школа је било код Хрвата, Срба и

Романа. По вери најбоље похађање школа је код римокатолика, затим код Хелвета; неуредно је код грко-католика и код источно православних.

Те године било је 812 државних школа, 1934 општинске школе, 13.904 вероисповедне школе, 220 приватних или друштвених школа. Број школа повећан је ове године са 95. Основних школа било је 16.619. виших народних 61, грађанских 173 и виших девојачких 17 школа.

У 6928 школа није био мађарски језик наставни језик. Од ових у 4527 школа постигнут је успех у мађарском језику, на против у 2401 школи или није постигнут никакав успех или се у опште мађарски језик није ни предавао.

Број учитеља повећан је са 225. Од 25.133 учитеља било је 22.133 оспособљених учитеља и 3000 неоспособљених учитеља. Број неоспособљених учитеља је мањи у општинским, грко-католичким и израиљским школама; напротив код католика, реформата, православних и унитарца је број неоспособљених учитеља повећан. Те године било је 21.695 учитеља и 3.438 учитељица. Број учитеља је повећан са 91 а број учитељица са 134. Мађарски језик знају 23.513 учитеља, а не знају га 1620 учитеља. Највећи број учитеља који не знају мађарски је код ист. православних и грко-католика.

Године 1891/2. постојала је 71 учитељска школа, с једном мање него прошле године. Од тих је било 25 државних учитељских школа, 24 римо-католичке учит. школе, 4 грко-католичких, 4 источно православне учитељске школе, 3 реформатске, 10 луторанских и 1 израиљска учитељска школа. Ове школе похађало је 4535 слушалаца; од ових су 3117 мушки и 1418 женски. Школску годину довршило је 4142 слушаоца. Највише слушалаца изостало је у течају године у државним учитељским школама. Издато је 1154 учитељских сведочанстава; од ових је 1045 за основне школе, 109 за грађанске школе; за мушке 822, за женске 332.

Из „Népt. Lapja“.

М. Бандић.

П Р В И У Т И С Ц И.

Свршио сам сретно учитељску школу. Компетовао сам на све божије стране, а куда ли ће ме судба однети? То је у божијој руци. Чекам те рокове стечајева — та отегли се као гладна го-

дана! Прође и то, мене изабраше и именоваше баш онде где сам највећма волео. — Сретан ја пресретан! Помози Боже! Дођем на штацију. Господин равнајући учитељ престави ме учитељском збору, који је с мојом особом бројао шест чланова. Честити људи, угледне госпођице, а сви заједно хваљене учитељске снаге. Мене подузе необично неко чувство радости зачињено страхом, та лепо је назвати се „народним учитељем“, али одговорност!

Већ у положеној заклетви код котарске области, дао сам веру и обећање, да ћу дужности учитељске вршити онако, како би то било часно и по народ и по завод на ком сам именован. — Човек је чедо греха, а у учитељској се служби љуто казни грех! Свемогући Боже, дај ми разума, да ми рад у просветном храму уроди коришћу, дај ми снаге да савладам тегобе и страсти људске. — Теби на славу, а роду и народу моме на корист!

Таква од прилике бејаше прва молитва моја. Господин равнајући учитељ ме уведе у I. разред мушке школе и рече: Господине учитељу овај I. разред поверавам вашој бризи и старању. Дечице мила! Ово је од данас ваш господин учитељ. Он воле добру а нема радо неваљалу децу, слушајте га и будите добри па ће вас сво волети и он и ја и госп. свештеник на и сам благи Бог! И опрости се са мном те оди у свој разред. Ја остадох са децом сам. — Приступим најближем питам га за име: Мирко — беше одговор. Од подпуне реченице и презимена ни трага. Посматрам децу. Лепа деца, ведра, весела, румена прави анђели. Волем их као и себе. Она су мој живот, моја срећа, моје благо, моје све! Па како су невина Боже мој, као јагањци! О да дивна поља мени за обрађивање! Њива добро узорана, чиста, без корова, та ту ће лако свако семе да узбуја растом здравља и напретка, среће и блаженства! Такве ме мисли обузеше оног првог сата. Од мене нема сретнијег човека. Често ми долазе на памет речи св. апостола Павла: „И отци не раздражајте чад своих, но воспитовајте их в наказани и учении господни“. (Ефес. гл. 6.) За неколико дана упознао сам свих мојих 70 ученика. Деца као да осетише моју силну љубав према њима па се почеше и они мени све већма приближавати. Још неколико дана и споразум беше потпун. — Деца у мени гледала су свога доброг оца, а ја у њима своју послушну децу. Кратки су ми сати часом па десет. Деца ми радо иду у школу а ја их још радије дочекујем а најљубазније испраћам. — Дан за даном недељица, месец па ево већ и два месеца, а ја са мојом младом легијом

Удоспети. Победоносно гредем мети, до које ћу ако Бог да са образом

Мој господин равнајући учитељ походи ме чешће и рекао бих, да је задовољан с мојим радом. И деда Панта ми је био да види своје унуче, свога Станка. „Та знаш господине, чим се обукао, отрча у школу а није ни врштуковао, па сам му донео мало лепиње. На, Станко — чедо!“ и тутне му комад лепиње. „А ово теби господине!“ и пружи ми у чистом пешкиру увијену белу погачу. „Хвала деда Панто!“ Шта сам знао, узео погачу и стрпао је у сто, а у 10 сати поделио са колегијумом, та ја имам плаћен кост! О да лепа живота! У збору, у месту као свој међу својима, баш као да сам се ту родно. Нема ваљда чиновника на свету, који се брже сроди са својим општинарима него учитељ, ал није ни чудо, кад помислим ко ту посредује? Ту посредују дечица, то најмилије благо родитељско, а да то посредовање буде успешно ваља да му је што чвршћи темељ, а тај је љубав. Љубав је моћ, необична, али љубав чврста, права непритворна! У кога није такове љубави, нека се добру не нада, јер само се права љубав награђује љубављу.

У Срему 1892.

В. В—ћ учитељ.

СРПСКЕ ВЕРОИСПОВЕДНЕ ШКОЛЕ старо-бечејске у школској 1891/2. години.

Нова 1891/2. школска година, пошто је од стране како местног школ. одбора, тако и од политичне општине (који је подпун) сачињен попис за школу како свакидању, тако и повторну, — и пошто је уобичајеним путем и начином целом местном становништву почетак школе објављен, — одпочета је 20. Августа (1. Септембра) 1891. године.

По доставерном списку местног шк. одбора, на коме се брижљиво трудио перовођа истог одбора госп. Јован Чиплић учитељ, са преч. местним свештенством, било је за свакидашњу школу 1079 деце, и то: 539 мушких, и 540 женских.

Од 20—26. Августа одржавана је школа које ради искуљања деце, а које ради и опетовања свршених наука. 26. Августа спроведена је предаја деце из нижих у старије разреде, а у 11 часова пре подне одржано је свечано призивање Духа светога на ученике и ученице, који су свети чин извршила пречасна и часна господа Александар Поповић, Јован Степанов и Младен Јосић. Редовна предавања одпочета су у Уторак 27. Августа 1892.

За време уписивања уписало се у редовну школу 415 мушке и 333 женске деце, укупно 748 деце; школу пак није походило по том 124 м. 207 ж. свега 331 дете. (Овде ваља изузети децу, која похађају местне туђинске и друге средње школе, као и оне, који су отишли на занат.)

4. (16) Септембра, на представку местног учитељског збора: „Да се школе због кукуружње бербе на неко време распусте“, решио је местни школски одбор: „Да се деца о кукуружњој берби, т. ј. од 8—15. Септ. не распуштају, него, које дете мора и хоће, нека изостане, а које хоће нека иде; редовна предавања да се не држе, нити да се деца због не полазка школе пријављују“. (Ни себи, ни свом.)

Октобра 26. — на Митров-дан — одпочета је повторна школа, за коју по приправљеном попису беше 370 деце, и то 192 м. и 178 ж. У школу се пак уписало 59 м. и 109 женских, свега 168 деце. — Приметити ми је, да се повторна школа држи сваке недеље и четвртка од 2—4 часа по подне, дакле 4 часа недељно.

Овде нека буде и то споменуто, да од наше српске деце походе местне туђинске школе (мађарске и чивуцке) 21 дете, и то 10 мушке и 11 женске.

По налогу ереског начелничког звања беху прекинута предавања у свима овоместним школама од 1—18. Новембра због омаке болести дифтеритиса.

Новембра 23. приступила су сва школска деца са своји наставници — изузев једнога — к тајни светогачичког причешћа. Овај изнимни наставник причешћен се 21. Новембра.

Радосним осећајем и лепом успоменом сећамо се дапа 6. и 7. Фебруара 1892. године, када је Његово Благородије Господин Стеван В. Поповић епархијски школски референт својом посетом изволео овдашње српске вероисповедне школе походити, и о стању њиховом своје повољно миљење, како учитељском телу, тако и местном школском одбору, изрећи. Долазак његов обрадовао је како местно учитељство и школски одбор, тако и цело стаповништво, међу којим исти господин као Бечејац има и много својих милих и драгих познаника још из детињства. Поменути високопоштовани господин референт походио је у пратњи подписанога и фелдварске, као и петровоселске школе.

Од ?*) Фебруара одржани су у местним српским школама јавни полугодишњи испити, који су од стране грађанства доста слабо посећивани били.

Нека је овде споменуто, да је српска православно-црквена општина у главној скупштини својој, држаној 9. Јануара 1892. избором обновила свој местни школски одбор и местног школског управитеља, што је изводом записника свога подписаном овако до знања доставила: „Број 2. — На дневном реду беше избор местног школског управитеља српских народних вероисповедних школа старо-бечејских, са шестогодишњим мандатом од г. 1892—1897. закључно. — Аklamацијом је поново изабран г. учитељ Стеван Жекић за местног школског управитеља српских народних вероисповедних школа старо-бечејских за шестогодишњи период од г. 1892—1897. закључно, те је од председника за таковог проглашен. — Прочитано и оверено у црквено-одборској седници срп. правосл. општине, у Ст. Бечеју 23. Јануара (4. Фебруара) 1892. г. држане. Др. Војновић с. р. председник, Јован Михајловић с. р. перовођа; чланови црквене скупштине: Иван Јелчић с. р., Стеван Милованов с. р., Данило Живковић с. р., Јоца Каћански с. р., Младен Милованов с. р.; чланови црквеног одбора: Јован Чиплић с. р., Милош Милованов с. р., Паво

*) У рукопису није назначен дан, него стоји празно између речи од — и Фебруара. — Ур.

Грујић с. р.“ За чланове местног школског одбора изабрата су следећа лица пречастни г. Јован Борота прота (од одбора школског за председника изабран), частни г. Иван Јелчић свештеник, Др. Арон пл. Војновић, Др. Иван Влаховић, Мита Радановић адвокати, Јован Михајловић, Јован Чиплић учитељи, Тома Михајловић трговац и Милош Хаднађев занатлија.

Решењем местног школског одбора прекинута су предавања у школи V. и VI. мушког разреда од 12—20. Марта с тога, што је у кући дотичнога учитеља био случај болести од врата, па се бојати било, да се иста болест и на школску децу не пренесе.

20. Марта по налогу среског начелништва распуштен је био II. разред средишње школе опет због вратобоље, од које је више дечице оболело било, но хвала Богу без даљих рђавих последица.

(Свршиће се.)

НЕКРОЛОГ.

† *Милаш Хлцић* кр. судбени већник првога реда у Митровици преселио се у вечност после дужег и тешког боловања у Недељу 11. Априла о. г. у Митровици у 48. години свог живота. Покојник је рођен у Осеку где је свршио нижу гимназију, затим је изучио српску учитељску школу у Сомбору, и као оспособљен учитељ продужио је науке, свршавао најпре вишу гимназију а затим права на свеучилишту у Загребу, где је и строге испите положио. Као судија од степенa на степен прелазио је и напоследку поступио је за кр. судбеног већника првога реда, које је званије достојно и са великом равнотежом и правдољубљем све до смрти одправљао. Оставио је после себе тужну удовицу госпођу Ану рођену Васић и три малене ћерке Милену, Спасенију и Софију.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Србске школе у Турском царству. „Учитељ“ у својој 7. свесци доноси статистику србских школа у Турском царству у 1892. школској години. Из те статистике види се, да србске школе у оним крајевима, према ондашњим околностима лепим животом живе.

Све су школе основне изузев и граду Призрену постојећу св. богословију и у Цариграду постојећу полугимназију. — Призренска св. богословија основана је године 1871. са три разреда; 1883/84. школске године заведен буде уз богословију и један приправни разред који је постојао све до конца 1888/89. школске године када је укинут, а 1890/91. школске године проширена је богословија са још једним разредом. Ова богословија у току 22 године имала је 916 ученика, од којих су њих 15 постали свештеници а 63 учитељи. У прошлој 1892. години радило је у њој седам наставника заједно с ректором, а било је свега 142 ученика.

У току месеца Септембра и Октобра 1892. основана је у Цариграду србска полугимназија која је исте године имала само I. разред са три наставника.

Из целокупног прегледа школа, ученика*) и учитеља, по санџацима и вилајетима дознајемо следејуће:

1. У Цариграду има 1 школа 23 ученика и 2 учитеља.
 2. Косовски вилајет:
 - а) У санџаку призренском и пећском има 12 школа 845 ученика, 20 учитеља и 2 учитељице.
 - б) У приштевском санџаку има 17 школа, 942 ученика, 20 учитеља и 3 учитељице.
 - в) У скопљанском санџаку има 26 школа, 545 ученика, 27 учитеља и 1 учитељица.
 - г) У новопазарском санџаку има 23 школе, 1149 ученика, 25 учитеља и 3 учитељице.
 3. У битолском вилајету има 22 школе, 595 ученика и 23 учитеља.
 4. У солунском вилајету има 9 школа, 283 ученика и 9 учитеља.
 5. У скадарском вилајету има 1 школа, 62 ученика и 1 учитељ.
- По томе износи укупни број школа 111, укупни број ученика 4444, и укупни број учитеља 136.*)

Главнија места у којима се школе налазе јесу ова: Цариград, Призрен, Ђаковица, Пећ, Приштина, Ѓвџилане, Митровица, Тетово, Кратово, Прибој, Пријепоље, Плевље и Скадар.

У течају ове школске године отворена је у Солуну прва србска трговачка школа.

Наименовања. Милош Ковинчић учитељ у Модошу именован је за привр. учитеља у Трпни. — Радивој Мандић привр. учитељ у Добановци именован је за правога равнајућег учитеља у истом месту. Теодор Панић равнајући учитељ премештен је из Купинова за учитеља у Батајници.

Србски учитељски конвикт у Новом Саду. Изишао је штампани рачунски извештај србског учитељског конвикта у Новом Саду за 1892. годину. По гласу тога извештаја стање друштвеног имања било је 31. Децембра 1892. године ово:

1. Улози: а) крајем године 1891. 14.331 ф. 84 нов. б) у години 1892. 4.456 ф. 46 нов.
2. Готовина за пренос у 1893. 45 ф. 24 нов. Укупно 18.833 ф. 54 нов.

*) Мушке и женске ученике скупили смо у један број, те тако доносимо.

**) К овима су прибројани и седам наставника Призренске богословије.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

У *Арач-Врањево* на две новоосноване србске вероисповедне школе у другој и трећој четврти траже се учитељи. Плата је 500 фор. и после петогодишње ревностне службе 600 фор. која ће као стална плата остати. Осим тога стан и огрев или у место овога 40 фор. у новцу. Који би у стању био управљати харм. хором, добиће 100 фор. награде. Рок до 1. Јулија о. г.

У *Стејановцима* тражи се учитељ и појак правосл. вере. Плата 400 фор. стан, врт и 3 хв. огревних дрва. Рок до последњег Маја п. н. Молбе-

Матице в. кр. хрв. слав. земаљску владу управљене, имају се кр. котарској области у Руми предати.

У *Куминову* тражи се учитељ и појац. Плата је 400 фор. стан, и 20 кубних метара дрва 60 фор. за појање. Рок до конца Маја. Молбенице имају се на в. кр. хрв. земаљску владу преко кр. котарске области у Земуну послати.

У *Прогару* тражи се учитељ и појац правосл. вере. Плата 400 фор. стан 20 кубних метара дрва за огрев, 60 фор. за појање. Рок до последњег Маја. Упутити се имају молбенице на в. кр. зем. владу путем кр. котарске области у Земуну.

У *Зворнику (Босна)* потребна је једна учитељица на еписко-право славној школи за идућу школску годину 1893/4. Годишња плата је 400 фор. (800 круна) са станом и потребним огрјевом. Која жели да добије ово мјесто, нека се до Петров-дана (29. Јуна 1893.) обрати молбом и приложеним документима на „Српско-православну црквено-школску општину у Зворнику (Босна).“

РАЗНО.

Списак имена прилагача и добровољних прилога, екупљених приликом св. Савске, приправничке беседе у Сомбору 1893. год. (Наставак.) По 1 фор.: Гђа Јула Хенелова, г. Васа Брежовски бележник из Стапара, г. Боривој Станковић из Стапара, г. Бошко Поштић из Стапара, Преч. г. Милисав Поповић из Стапара, гђа Јулиана Момировић, гђа Јулиана Николић, г. Јаша Гергуров трговац, г. Глиша Кириловић, г. Ем. Јовановић, г. Милан Гергуров гл. вар. мерник, г. Ђ. Мраковић капетан, г. Ст. Грочић, г. Ђ. Миливојевић, г. Н. Н. из Пеште, г. Милош Коњовић учитељ, г. Петар Вујић званничник, г. Светозар Лукић, г. Стеван Уторњик, г. Коста Цветковић трговац, г. Коста Бугарски правник, Др. Давидовац из Н. Сада, г. Петровић Вали, г. Н. Сајболт, г. Безереди пл. Паја, г. Јован Стојановић из Варјаша, г. Ђ. Шилић из Прњавора, г. Једличка Деже, гђа Милица В. Јакшић. — По 60 н. гђца Љубица Сударева. — По 50 н. г. К. Келић, гђа Софија Капетановић, гђа Јулка Филиповић, г. Сима Коњовић, г. Емелић Фрај, г. Јован Симендић, г. Класовац, г. Трива Грујић, г. Васа Бркић, гђа Јелена Милетић, гђа Луиза Бркићева, г. Сава Илкић трговац, г. Коста Панић, г. Деспотовић, г. Ђерђ Адам, г. Чокаш Флориш, г. Штајнер Лајош, г. Давид Јанковић, г. Ковачић Младен. — По 40 н. г. Јус, г. Вил, г. Трива Тоџал, г. К. Коњовић. (Свршиће се.)

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

(на приказ уредништву Шк. Листа примљене.)

Летопис Матице српске уређује А. Хаџић. Књига 173. 1893. Свееска прва. У Новоме Саду, штампарија српске књижаре Браће М. Поповића. 1893. Цена је 70 новчића.

Аманет српскимъма. За народ написао Мита Нешковић. (Књиге за народ издаје „Матица српска“ из задужбине Петра Коњевића Свееска 36.) Накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новом Саду 1892. Цена је 10 новчића. — Ову књигу особито препоручујемо. Ур.

Илиница Светог Саве. Спевао Ив. М. Поповић. Дарак добрим ученицима. У Новом Саду, издање и штампа А. Пајевића. 1893. Цена 12 новчића.

Каквe господар, таквe и слуги. Приповетка за децу од Фрање Хофмана. Превео Аца. У Новом Саду. Издање и штампа А. Пајевића. 1893. Цена 25 новчића.

П Р О Г Л А С.

На 26. Јунија (по нов.) 1893. у 10 сахати из јутра открива се у Дубровнику Споменик нашем пјеснику

Ђиву Франа Гундулића.

Овијем се начином тура глас у народ да сваки наш родољуб без разлике племена похрли у Дубровник на поклон Гундулићевој сјени, е да се сви у брацко коло окупимо око овог Споменика, који заједнички подигосмо.

Дубровник 29. Априла 1893.

Одбор за подигнуће Гундулићева Споменика.

ИЗЈАВА.

Благодарећи заузимању г. Адолфа Марковића, учит. председника, примио сам из Сурчина од учитељског друштва 11 фор. 04 нов. као прилог за споменик пок. Мити Петровићу, професору и доставио благајништву одбора; што на жељу истога учит. друштва овим изјављујем.

Милан Стојишић, професор.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Пречасном Господину **Николи Беговићу**, проти у Г. Карловцу.

На Вашем лијепом, а уједно и изненадном дару „Школском Листу“ слободан сам замолити Вас: да примите израз моје најсрдачније благодарности.

У Добоју 28. Априла 1893. год.

Бошко Костић, срп. учитељ.

 Због нагомиланог материјала нису досада могле у листући достављене нам две расправе за награду, као и други важни чланци од поштованих сурадника наших, које смо у течају ове године примили. Захваљујући им, обећавамо, да ће све што је вредно у идућим бројевима по реду увршћено бити.

Због званичног путовања уредничковог и школских испита идући број ће тек. 15. Јулија изићи.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.